

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

યુ. પી. રાજ્ય માર્ગ પરિવહન નિગમ.

વિરુદ્ધ

શ્રી બીરેન્દ્ર ભંડારી.

સપ્ટેમ્બર ૨૮, ૨૦૦૬.

[અરિજીત પાસાયત અને લોકેશ્વર સિંહ પંતા, ન્યાયાધીશો.]

ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭-કલમ-૩૩સી(૨) - પગાર પંચની ભલામણોમાંથી ઉદ્ભવતા પગારના બાકી લેણા માટે કલમ-૩૩સી(૨) હેઠળ દાખલ કરાયેલો દાવો - શ્રમ અદાલત દ્વારા મંજૂર - હાઈકોર્ટ દ્વારા સમર્થિત - અપીલ પર, ઠરાવવામાં આવ્યું : શ્રમ અદાલત દ્વારા કલમ ૩૩સી(૨)નો અવકાશ અને મર્યાદા યોગ્ય રીતે સમજવામાં ન આવતા, હાઈકોર્ટે શ્રમ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને સમર્થન આપવામાં ભૂલ કરી.

પ્રતિવાદીએ ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ની કલમ-૩૩સી(૨) હેઠળ પાંચમાં પગાર પંચની ભલામણોના અમલમાંથી ઉદ્ભવતા બાકી લેણાની ચૂકવણી માટે દાવો અરજી દાખલ કરી.

શ્રમ અદાલતે આ પ્રાર્થના સ્વીકારી અને ચૂકવણીનો આદેશ આપ્યો.

હાઈકોર્ટે શ્રમ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને સમર્થન આપ્યું.

આ કોર્ટમાં કરેલી અપીલમાં, અપીલકર્તાએ એવી દલીલ કરી હતી કે, અધિનિયમની કલમ-૩૩સી(૨)ની શરતો હેઠળની અરજી ગેરસમજ હતી અને હાઈકોર્ટે ખોટો દષ્ટિકોણ અપનાવ્યો હતો કે, પાંચમાં પગાર પંચની ભલામણો અપીલકર્તા - કોર્પોરેશન પર બંધનકર્તા છે અને બાકી લેણા ચૂકવવાપાત્ર છે.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે ઠરાવ્યું :-

૧.૧. જ્યારે પણ કોઈ કામદાર તેના નિયોક્તા પાસેથી કોઈ રકમ અથવા નાણાની દ્રષ્ટિએ ગણી શકાય તેવા કોઈ પણ લાભ મેળવવા માટે હકદાર હોય અને તે જે નિયોક્તા પાસેથી મેળવવા માટે હકદાર હોય અને તેને તેવા લાભથી વંચિત રાખવામાં આવે, ત્યારે તે અધિનિયમની કલમ-૩૩સી(૨) હેઠળ શ્રમ અદાલતનો સંપર્ક કરી શકે છે. અધિનિયમની કલમ-૩૩સી(૨) હેઠળ લાગુ

કરવા માંગવામાં આવતો લાભ અનિવાર્યપણે પૂર્વ – અસ્તિત્વમાં રહેલો લાભ અથવા પૂર્વ – અસ્તિત્વમાં રહેલા અધિકારમાંથી વહેતો હોવો જોઈએ. એક તરફ પૂર્વ – અસ્તિત્વમાં રહેલો અધિકાર અથવા લાભ અને બીજી તરફ ન્યાયી અને યોગ્ય ગણાતા અધિકાર અથવા લાભ વચ્ચેનો તફાવત મહત્વપૂર્ણ છે. પહેલો, અધિનિયમની કલમ-૩૩સી(૨) હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી શ્રમ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં આવે છે જ્યારે બીજો આવતો નથી. [૬૯૨ – એચ ; ૬૯૩ – એ- બી].

૧.૨. જ્યારે બાકી પગાર માટેના દાવાના ન્યાય-નિર્ણય અંગે કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય છે, ત્યારે તમામ સંબંધિત સંજોગો કે જેની તપાસ કરવી પડશે, તેને ન્યાયિક રીતે ધ્યાનમાં લેવાના રહેશે. તેથી, જે યોગ્ય મંચમાં આવા બાકી પગારનો પ્રશ્ન નક્કી કરી શકાય તે માત્ર કાર્યવાહીમાં છે જેને અધિનિયમની કલમ-૧૦ હેઠળ સંદર્ભ કરવામાં આવે છે. એવું કહેવું કે, માત્ર પુનઃસ્થાપના પર, એક કામદાર એવોર્ડની શરતો હેઠળ તેના તમામ પગાર અને ભથ્થાના બાકી લેણા માટે હકદાર હશે તે અયોગ્ય હશે કારણ કે, કામદાર બાકી પગાર માટે બિલકુલ હકદાર છે કે કેમ અને કઈ હદ સુધી તે શોધવા માટે ઘણા પરિબળો ધ્યાનમાં લેવા પડશે. [૬૯૩ – સી – ઈ]

૧.૩. ઉપર નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં મૂલ્યાંકન કરતા, શ્રમ અદાલત અને હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોનો બચાવ થઈ શકે તેમ નથી અને તે મુજબ તે રદ કરવામાં આવે છે. [૬૯૩ – એફ]

સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા વિરુદ્ધ રામચંદ્ર દુબે અને અન્ય, [૨૦૦૧] ૧ એસ. સી. સી. ૭૩ અને સ્ટેટ ઓફ યુ. પી. અને અન્ય વિ. બ્રિજપાલ સિંહ, [૨૦૦૫] ૮ એસ. સી. સી. ૫૮ પર આધાર રાખ્યો હતો.

દિવાની અપીલ અધિકારક્ષેત્ર :-

૨૦૦૬ની દિવાની અપીલ નં. ૪૨૯૨.

રિટ અરજી નં. ૪૯૬૭ ઓફ ૨૦૦૧ (એસ/એસ)માં નૈનીતાલ ખાતે ઉત્તરાંચલની હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૫ના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશ પરથી.

અપીલકર્તા માટે પ્રદીપ મિશ્રા

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયાધીશ અરિજીત પાસાયત દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

રજા મંજૂર.

અપીલકર્તાએ તેના દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ અરજીને રદ કરતા, વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદાની કાયદેસરતાને પડકારી છે. અપીલકર્તાએ રિટ અરજીને

મિસલેનિયસ કેસ નં. ૧૪૪ ઓફ ૨૦૦૧માં પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર, શ્રમ અદાલત, દેહરાદૂન દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને રદ કરવાના પ્રાર્થના સાથે દાખલ કરી હતી.

સંક્ષિપ્તમાં પૃષ્ઠભૂમિ હકીકતો નીચે મુજબ છે:

પ્રતિવાદી નં.૨ દ્વારા ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ (ટૂંકમાં 'અધિનિયમ')ની કલમ-૩૩સી(૨) હેઠળ હોવાનું માનવામાં આવતું એક દાવા અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે પાંચમાં પગાર પંચની ભલામણોના અમલમાંથી ઉદ્ભવતા પગારના તફાવત, રજા રોકડમાં રૂપાંતરણ, મોંઘવારી ભથ્થાના બાકી લેણા સંબંધિત બાકી રકમની ચૂકવણી માટે હતી. શ્રમ અદાલતે પ્રાર્થના સ્વીકારી અને બે મહિનાના સમયગાળામાં ચૂકવણીનો આદેશ આપ્યો. ઉપરોક્ત આદેશને હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ અરજી દ્વારા પડકારવામાં આવ્યો હતો.

હાઈકોર્ટ સમક્ષ અપીલકર્તાનો પક્ષ એ હતો કે, કલમ-૩૩સી(૨)ની શરતો હેઠળની અરજી ગેરસમજ હતી. હાઈકોર્ટે એવો દૃષ્ટિકોણ અપનાવ્યો કે, પાંચમાં પગાર પંચની ભલામણો અપીલકર્તા - કોર્પોરેશન પર બંધનકર્તા છે અને તેથી, બાકી લેણા ચૂકવવાપાત્ર છે.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી કે, અધિનિયમની કલમ-૩૩સી(૨)નો અવકાશ અને મર્યાદા શ્રમ અદાલત દ્વારા ધ્યાન બહાર કરવામાં

આવ્યો છે અને રિટ અરજીને રદ કરવા અને શ્રમ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને સમર્થન આપવામાં હાઈકોર્ટ સ્પષ્ટપણે ભૂલમાં હતી.

નોટિસની બજવણી છતાં પ્રતિવાદી વતી કોઈ હાજર નથી.

કલમ-૩૩સી(૨) હેઠળ જે લાભને લાગુ કરી શકાય છે તે પૂર્વ - અસ્તિત્વમાં રહેલો લાભ અથવા પૂર્વ - અસ્તિત્વમાં રહેલા અધિકારમાંથી વહેતો લાભ છે.

ભારતીય સ્ટેટ બેંક વિરુદ્ધ રામચંદ્ર દુબે અને અન્ય, [૨૦૦૧] ૧ એસ. સી. સી. ૭૩ ના કેસમાં, આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:

"૭. જ્યારે ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલને માત્ર કામદારની સેવા સમાપ્તિ ન્યાયી છે કે નહીં તે અંગેના પ્રશ્નનો ન્યાય-નિર્ણય કરવા માટે જ નહીં પરંતુ યોગ્ય રાહત મંજૂર કરવા માટે પણ સંદર્ભ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તેમાં પુનઃસ્થાપના સંપૂર્ણ અથવા આંશિક બાકી પગાર સાથે હોવી જોઈએ કે નહીં તેની તપાસનો સમાવેશ થશે. આવો પ્રશ્ન ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રજૂ કરવાના પુરાવા પર આધારિત હકીકતનો પ્રશ્ન છે. જો રોજગારની સમાપ્તિ પછી, કામદાર અન્યત્ર નફાકારક રીતે નોકરીમાં હોય, તો તે

પુનઃસ્થાપના સંપૂર્ણ બાકી પગાર સાથે અથવા રોજગારની સાતત્ય સાથે હોવી જોઈએ કે નહીં તે નક્કી કરવા માટે ધ્યાનમાં લેવાના પરિબલોમાનું એક છે. આવા પ્રશ્નોની યોગ્ય રીતે માત્ર સંદર્ભમાં જ તપાસ કરી શકાય છે. જ્યારે અધિનિયમની કલમ-૧૦ હેઠળ સંદર્ભ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તેનાથી ઉદ્ભવતા તમામ આકસ્મિક પ્રશ્નો ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નક્કી કરી શકાય છે અને આ ચોક્કસ કેસમાં, કામદારોને મંજૂર કરવાની રાહતની પ્રકૃતિ અંગેનો વિશિષ્ટ પ્રશ્ન ટ્રિબ્યુનલને સંદર્ભિત કરવામાં આવ્યો છે."

૮. બંને પક્ષો દ્વારા ઉદ્દેખિત નિર્ણયોમાં દર્શાવવામાં આવેલા સિદ્ધાંતોનો સારાંશ નીચે મુજબ કરી શકાય છે:

"જ્યારે પણ કોઈ કામદાર તેના નિયોક્તા પાસેથી કોઈ રકમ અથવા નાણાની દ્રષ્ટિએ ગણી શકાય તેવા કોઈપણ લાભ મેળવવા માટે હકદાર હોય અને તે જે નિયોક્તા પાસેથી મેળવવા માટે હકદાર હોય અને તેને તેવા લાભથી વંચિત રાખવામાં આવે, ત્યારે તે અધિનિયમની કલમ-૩૩સી(૨) હેઠળ શ્રમ અદાલતનો સંપર્ક કરી શકે છે. અધિનિયમની કલમ-૩૩સી(૨) હેઠળ લાગુ કરવા માંગવામાં આવતો લાભ અનિવાર્યપણે પૂર્વ - અસ્તિત્વમાં રહેલો લાભ અથવા પૂર્વ - અસ્તિત્વમાં રહેલા અધિકારમાંથી વહેતો હોવો જોઈએ. એક તરફ પૂર્વ

– અસ્તિત્વમાં રહેલો અધિકાર અથવા લાભ અને બીજી તરફ ન્યાયી અને યોગ્ય ગણાતા અધિકાર અથવા લાભ વચ્ચેનો તફાવત મહત્વપૂર્ણ છે. પહેલો, અધિનિયમની કલમ-૩૩સી(૨) હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી શ્રમ અદાલતના અધિકારક્ષેત્રમાં આવે છે, જ્યારે બીજો આવતો નથી. વર્તમાન કેસમાં એવોર્ડમાંથી એવું તારણ કાઢી શકાતું નથી કે, આવો અધિકાર અથવા લાભ કામદારને પ્રાપ્ત થયો છે કારણકે, મંજૂર કરાયેલી રાહતનો ચોક્કસ પ્રશ્ન માત્ર પુનઃસ્થાપના પૂરતો મર્યાદિત છે અને બાકી પગાર વિશે કંઈ પણ વધુ જણાવવામાં આવ્યું નથી. તેથી, તે રાહત નકારવામાં આવી હોવાનું માનવું જોઈએ, કારણકે, જે દાવો કરવામાં આવે છે પરંતુ મંજૂર થતો નથી તે ન્યાયિક અથવા અર્ધ – ન્યાયિક કાર્યવાહીમાં અનિવાર્યપણે નકારાઈ જાય છે. વધુમાં, જ્યારે બાકી પગાર માટેના દાવાના ન્યાય-નિર્ણય અંગે કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય છે, ત્યારે તમામ સંબંધિત સંજોગો કે જેની તપાસ કરવી પડશે, તેને ન્યાયિક રીતે ધ્યાનમાં લેવાના રહેશે. તેથી, જે યોગ્ય મંચમાં આવા બાકી પગારનો પ્રશ્ન નક્કી કરી શકાય તે માત્ર કાર્યવાહીમાં છે જેને અધિનિયમની કલમ-૧૦ હેઠળ સંદર્ભ કરવામાં આવે છે. એવું કહેવું કે, માત્ર પુનઃસ્થાપના પર, એક કામદાર એવોર્ડની શરતો હેઠળ તેના તમામ પગાર અને ભથ્થાના બાકી લેણા માટે હકદાર હશે તે અયોગ્ય હશે કારણ કે, અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, કામદાર બાકી પગાર માટે બિલકુલ હકદાર છે કે કેમ અને કઈ હદ સુધી તે શોધવા માટે ઘણા

પરિબળો ધ્યાનમાં લેવા પડશે. તેથી, અમારો એવો મત છે કે, હાઈકોર્ટ એવી ધારણા ન રાખવી જોઈતી હતી કે, બાકી પગાર મંજૂર કરવા માટેનો શ્રમ અદાલતનો એવોર્ડ પુનઃસ્થાપનાની રાહતમાં ગર્ભિત છે અથવા પુનઃસ્થાપનાનો એવોર્ડ પોતે જ બાકી પગારના દાવા માટેનો અધિકાર આપે છે."

આ સ્થિતિને આ કોર્ટની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠ દ્વારા સ્ટેટ ઓફ ચુ. પી. અને અન્ય વિરુદ્ધ બ્રિજપાલ સિંહ, [૨૦૦૫] ૮ એસ. સી. સી. પટમાં ફરીથી પુનરાવર્તિત કરવામાં આવી હતી.

ઉપર નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં મૂલ્યાંકન કરતા, શ્રમ અદાલત અને હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશોનો બચાવ થઈ શકે તેમ નથી અને તે મુજબ તે રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલને મંજૂરી છે, પરંતુ ખર્ચ અંગેના કોઈપણ આદેશ વિના.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.